Bogățiile împodobesc casa, virtutea împodobește omul. (Proverb chinezesc)

Dreptul

Săptămînal juridic

ISSN 1857-3185

VINERI

28 martie

2014

Anul XIII

nr. 12 (511)

8 pagini – 4 lei

E-mail: dreptul_pravo@yahoo.com

FONDATORI:

Universitatea de Stat din Moldova

Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere" din Moldova

Uniunea Juriștilor din Moldova

Redactor-șef: Gheorghe AVORNIC

Reporteri: *Irina BUREA*, *Lilia DUMINICA*

Jurist: *Vitalie MODRÎNGĂ*

Redactor-stilizator: *Corina BERZOI*

Asistență computerizată: *Maria BONDARI*

Contabila: *Maria JOSANU*

Germania susține transformările din sectorul justiției

pag. 3

Cauzele apariției delicvenței juvenile în Republica Moldova

pag. 4

„Să creștem fără violență"

pag. 5

Un nou termen pentru semnarea Acordului de Asociere: Luna aprilie

Moldova trebuie să semneze Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană în luna aprilie, a spus Monica Macovei, președinte al Comitetului de Cooperare Parlamentară Uniunea Europeană – Republica Moldova, aflată într-o vizită la Chișinău.

Dorința Republicii Moldova este de a grăbi semnarea Acordului de Asociere cu UE. Aceasta este declarația președintelui Nicolae Timofti, făcută în cadrul întrevederii cu delegația Parlamentului European, condusă de Monica Macovei.

Potrivit Serviciului de presă al Președinției, șeful statului a salutat desfășurarea la Chișinău a Reuniunii a 18-a a Comisiei Parlamentare de Cooperare, pe care a calificat-o drept eficientă și extrem de utilă pentru raporturile țării noastre cu Uniunea Europeană.

N. Timofti a reiterat voința statului nostru de a-și îndeplini angajamentele față de partenerii europeni.

Monica Macovei a consimțit că, în condițiile actuale de criză politică din regiune, din partea Uniunii Europene este necesar un răspuns pe măsură pentru aspirațiile Republicii Moldova, în sensul devansării datei semnării Acordului de Asociere pentru o perioadă cît mai apropiată.

De asemenea, europarlamentarul s-a întîlnit și cu președintele Legislativului, Igor Corman. În cadrul discuțiilor, Monica Macovei a dat asigurări că UE pledează pentru democrație și stabilitate în Republica Moldova. „Vom discuta cu statele membre ale UE, ca Acordul de Asociere să fie semnat cît mai curînd", a declarat europarlamentarul, potrivit unui comunicat de presă al Parlamentului.

Igor Corman a menționat că semnarea Acordului de Asociere cu UE este obiectivul principal al autorităților de la Chișinău. „Liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii noștri nu a fost un cadou din partea UE și nici o reacție la contextul geopolitic. Decizia a reprezentat o confirmare a faptului că noi nu doar adoptăm legi, ci și le implementăm", a subliniat președintele Parlamentului.

Totodată, Igor Corman a reiterat importanța continuării dialogului cu Federația Rusă atît pe dimensiune parlamentară, cît și guvernamentală, precum și dezvoltarea relațiilor comerciale și economice cu statele din CSI.

Parlamentul a ratificat Acordul între Republica Moldova și Polonia în domeniul asigurărilor sociale

Parlamentul a ratificat, recent, Acordul între R. Moldova și Republica Polonă în domeniul asigurărilor sociale. Acesta va intra în vigoare de la expirarea unui termen de două luni după notificarea reciprocă a părților asupra îndeplinirii procedurilor interne necesare.

Acordul moldo-polon va avea un impact pozitiv asupra bunăstării viitorilor pensionari din categoria lucrătorilor migranți, avînd drept efect principal protejarea drepturilor sociale ale cetățenilor Republicii Moldova care au domiciliu permanent sau desfășoară o activitate pe teritoriul Republicii Polone.

Documentul prevede acordarea pensiilor pentru limită de vîrstă, pensiilor și indemnizațiilor de invaliditate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale și pensiilor de urmaș acelor persoane care sînt sau au fost asigurate, în conformitate cu legislația ambelor sau a unuia dintre statele parte la acord, precum și membrilor lor de familie.

Acordul oferă posibilitate lucrătorilor migranți care au atins vîrsta de pensionare să-și realizeze dreptul la pensie, conform legislației statelor în care au activat – Polonia sau Republica Moldova, beneficiind de acesta în statul de domiciliu.

Amintim că, Acordul între Republica Moldova și Republica Polonă în domeniul asigurărilor sociale a fost semnat la 9 septembrie 2013.

Republica Moldova a devenit membru-observator al Institutului European de Standardizare în Telecomunicații

Republica Moldova a devenit membru-observator al Institutului European de Standardizare în Telecomunicații (ETSI). Acordul de aderare a fost semnat, recent, la Mandelieu, Franța.

Ministrul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Pavel Filip, a declarat că prin aderarea R. Moldova la această organizație, sînt create oportunități pentru aplicarea standardelor de înaltă calitate și valorificarea multidimensională a potențialului relațiilor cu UE, avînd drept finalitate integrarea europeană.

De asemenea, ministrul a menționat că aplicarea standardelor ETSI oferă țării noastre mai multe avantaje, cum ar fi scăderea prețurilor, reducerea birocrației, creșterea volumului de schimburi comerciale. Conform regulamentului Institutului, o țară poate fi reprezentată de mai mulți membri, însă dreptul de preluare a standardelor ETSI îl poate avea o singură instituție. În cazul Republicii Moldova acest drept i-a revenit Institutului Național de Standardizare.

ETSI este o organizație independentă, non-profit, care se ocupă de standardizarea echipamentelor și a operatorilor de rețele în telecomunicații. Cele mai cunoscute sisteme standardizate de ETSI sînt GSM pentru telefonia mobilă și TETRA pentru sistemele radio. ETSI a fost înființat în anul 1988 și are peste 700 de membri din 60 de țări.

Flash

Guvernul Austriei investeşte în instruirea muncitorilor calificaţi din Moldova

Guvernul Austriei a donat peste un milion de lei pentru dotarea a patru ateliere practice din şcoli profesioanle moldoveneşti. Banii fac parte din proiectul „Consolidarea capacităţilor furnizorilor de pregătire profesională în sectorul apă şi canalizare în Republica Moldova”.

Elevii şcolilor profesionale din Rezina, Corbu, Alexăndreni şi Bălţi vor beneficia de ateliere dotate cu utilaje şi echipamente moderne.

Instituţiile de formare profesională menţionate mai sus pregătesc muncitori calificaţi pentru meseriile de lăcătuş-instalator tehnică sanitară şi electromontor la întreţinerea şi repararea utilajului electric.

Atelierele din cadrul acestor şcoli vor oferi anual posibilitatea pentru 100-150 de elevi să beneficieze de o instruire care corespunde necesităţilor actuale ale întreprinderilor din ţară.

Evoluţia numărului infracţiunilor economice din Moldova în ultimii şapte ani

Pe parcursul ultimilor şapte ani, perioada 2007-2013, numărul infracţiunilor economice a înregistrat ritmuri diverse de dezvoltare. Analizînd evoluţia acestora din ultimii şapte ani, se observă că în 2007-2008 şi 2010-2012 s-au înregistrat ritmuri de creştere, cele mai multe infracţiuni fiind comise în anul 2008, circa 3,03 mii.

Scăderea cea mai bruscă a numărului de infracţiuni comparativ cu perioada precedentă a fost înregistrată în anul 2009, atunci infracţiunile economice au scăzut cu aproape 60 la sută, potrivit datelor publicate de Biroul Naţional de Statistică.

Ca pondere în numărul total de infracţiuni pe ţară, nivelul maxim a fost înregistrat în 2008, cînd indicele infracţiunilor economice a atins cota de 12,2 la sută. În 2013, ponderea infracţiunilor economice este de 2,6%, cu 2,7 puncte procentuale mai puţin decît în 2012.

Medicii din Moldova vor putea munci legal în Germania în baza unui Acord interguvernamental

Ministerul Sănătăţii al Republicii Moldova a demarat procesul de negociere cu instituţia de resort din Germania asupra proiectului Acordului interguvernamental-cadru în domeniul migraţiei personalului medical.

Acordul va permite facilitarea angajării medicilor şi asistentelor medicale în instituţiile de profil din Germania, asigurarea condiţiilor contractuale favorabile pentru cadrele medicale din Republica Moldova, precum şi dezvoltarea migraţiei circulare. De asemenea, acordul va aduce beneficii pentru dezvoltarea unor programe de educaţie comune.

Astfel, la solicitarea Ministerului Sănătăţii, Biroul pentru relaţii cu diaspora îşi propune să identifice personalul medical originar din Republica Moldova care activează pe teritoriul Germaniei în sectorul sănătăţii şi în alte sectoare, să stabilească legături cu persoanele care activează în domeniul medical, să identifice principalele probleme cu care acestea se confruntă privind realizarea profesională, precum şi consolidarea lor în cadrul unei reţele profesionale în domeniul medical.

Moldova domină piaţa contrabandei cu ţigări în România

Republica Moldova continuă să fie unul din principalii furnizori de ţigări de contrabandă în România, anunţă Agenţia Naţională pentru Administrare Fiscală din România (ANAF).

Astfel, în funcţie de provenienţa ţigaretelor de contrabandă, 33,3% sînt ţigarete tip „Cheap Whites”, 24,5% - ţigarete cu timbru de Ucraina, 22,9% - ţigarete cu timbru de Moldova, 9,3% - ţigarete cu timbru de Serbia, 4% - ţigarete tip „Duty Free” şi 7% - ţigarete necunoscute ori din alte ţări terţe sau state membre,

„În timp ce un pachet de ţigări premium costă aproximativ 3,1 euro în România, acesta ar putea costa doar 1,05 euro în Moldova. Un pachet de „Cheap Whites” poate fi achiziţionat cu doar 20 de cenţi într-una dintre ţările vecine”, se mai spune în declaraţia ANAF.

Agenţia susţine că cei care fac contrabandă cu ţigări utilizează mijloace de transport înmatriculate în state UE, pentru a nu atrage atenţia organelor de control de la graniţa cu Republica Moldova.

Creşterea comerţului ilicit cu ţigări apare în urma majorării diferenţei de preţ între produsele legale şi ilicite. Cea mai importantă sursă a comerţului ilicit, conform timbrului aplicat pe pachet, rămîne „Duty Free”, care se menţine pe un trend ascendent (31,2%).

Propunerea experţilor pentru o justiţie calitativă în Moldova

Asigurarea unui sistem judecătoresc eficient în Republica Moldova, dar şi a unei justiţii calitative este posibilă prin reducerea numărului de judecătorii. Aceasta e concluzia unui studiu realizat de Centrul de Resurse Juridice. Autorii studiului au venit cu propunerea ca în loc de 44 de instanţe, cîte există în prezent, să fie doar o treime.

Directorul Centrului de Resurse Juridice din Moldova, unul dintre autorii studiului, Vlad Gribincea, a explicat că formarea unor instanţe judecătoreşti mai mari este necesară pentru a asigura independenţa actului de justiţie şi a crea condiţii în vederea creşterii profesionale a magistraţilor, lucru care este puţin probabil în instanţele formate din 2-3 judecători.

„Nu e vorba de o reducere a numărului de judecători, ci doar a numărului de judecătorii, de comasare a acestora pentru a îmbunătăţi calitatea actului de justiţie. Aceasta ne va permite ca munca judecătorilor să fie comparabilă. Avînd în vedere experienţa altor ţări, am prezentat trei modele de optimizare, unul în care o judecătorie să aibă cel puţin 5 judecători, altele în care să aibă 7 şi, respectiv, minimum 9 judecători. În condiţiile în care instanţele de la noi au cîte 1, 2 sau 3 judecători, este foarte dificilă rejudecarea cazului, asigurarea imparţialităţii şi independenţei sau examinarea dosarelor complicate”, a precizat V. Gribincea.

Specialistul a menţionat că, deocamdată, nu există o iniţiativă legislativă care să întrunească propunerile înaintate de experţi. Totodată, Vlad Gribincea afirmă că pentru crearea unor noi instanţe judecătoreşti va fi nevoie de investiţii majore în infrastructură, deşi, deocamdată, nu se ştie exact despre ce sumă de bani este vorba.

Menţionăm că studiul privind optimizarea instanţelor judecătoreşti face parte din Strategia de reformare a sectorului justiţiei.

Tot mai mulţi moldoveni se plîng că le sînt încălcate drepturile de consumator

Tot mai mulţi moldoveni se plîng că le sînt încălcate drepturile de consumator. Anul trecut, la Agenţia pentru Protecţia Consumatorilor au fost depuse 1300 de plîngeri, cu 20 la sută mai mult decît în 2012. Mulţi dintre reclamanţi reuşesc să obţină despăgubiri.

Reprezentanţii Agenţiei pentru Protecţia Consumatorilor le recomandă oamenilor să semneze un contract atunci cînd vor să beneficieze de anumite servicii.

Totodată, ei spun că şi în cazul comercializării unui bun necalitativ, vînzătorul este obligat să restituie banii cumpărătorului. La fel, consumatorul poate cere ca acest bun să fie reparat sau schimbat cu altul. Dacă vînzătorul susţine că bunul a fost deteriorat de consumator, atunci el urmează să apeleze la expertiză.

„Vînzătorul trebuie să demonstreze că produsul a fost defectat din vina consumatorului. Este necesară o expertiză independentă”, a afirmat Alexandru Cuzimuc, directorul Agenţiei pentru Protecţia Consumatorilor.

Oamenii spun că, de cele mai multe ori, reuşesc să-şi revendice drepturile:

„Mi s-a întîmplat cu produse lactate şi cu peşte. Am păstrat cecul de casă şi mi s-a înlocuit produsul”.

„Am cumpărat nişte sarmale necalitative, care trebuiau să aibă carne, dar nu aveau. Mi-au restituit banii”.

În cazul în care consumatorul a avut de suferit din cauza unui bun sau serviciu necalitativ, el are dreptul să ceară compensarea daunelor cauzate. De regulă, în astfel de situaţii se ajunge în instanţă.

Comisia de la Veneția recomandă autorităților de la Chișinău să nu modifice Codul electoral

Comisia de la Veneţia recomandă autorităţilor de la Chişinău să nu modifice Codul electoral într-un an în care vor avea loc alegerile.

Totuşi, experţii salută iniţiativa de micşorare a pragului electoral de la şase la patru procente şi îi îndeamnă pe parlamenatri să voteze cît mai curînd legea privind partidele politice şi finanţarea campaniei electorale.

Recomandările se conţin în avizul comun al Comisiei de la Veneţia şi OSCE cu privire la reforma electorală în Republica Moldova.

Experţii şi-au prezentat opiniile şi asupra Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor. Astfel, ei recomandă ca doar persoanele afectate de hotărîrile judecătoreşti contestate sau superiorii judecătorilor să depună plîngeri. Iar sancţiunile disciplinare să fie aplicate numai în cazul în care încălcarea a discreditat sistemul judiciar.

De anul viitor, declarațiile de avere și interese vor putea fi depuse și online

Deputaţii, miniştrii, judecătorii, procurorii, precum şi toţi funcţionarii publici vor putea, începînd de anul viitor, să-şi depună declaraţiile de avere şi în format electronic. Această nouă modalitate a fost discutată şi analizată în cadrul unei întîlniri cu reprezentanţii instituţiilor internaţionale.

Acest lucru va fi realizat numai prin semnătura digitală, care are două etape de securizare. Însă, există un dezavantaj şi anume: semnătura digitală presupune suportarea unor cheltuieli financiare. Astfel, una din priorităţile Comisiei Naţionale de Integritate (CNI) rezidă în focalizarea eforturilor pentru ca semnătura digitală să devină gratuită. Odată obţinut acest lucru, vor fi eliminate erorile din declaraţii, va minimiza timpul de prelucrare a acestora, va automatiza verificarea preliminară, precum şi va facilita, în mod considerabil, colectarea şi depunerea declaraţiilor.

Laura Pop, specialist în Sectorul financiar din cadrul Băncii Mondiale a specificat, că Republica Moldova este printre primele ţări care implementează un astfel de sistem: Din 176 de ţări, circa 138 au sisteme de declaraţii de avere şi interese, însă foarte puţine dintre ele au aceste sisteme de declarare online, respectiv Republica Moldova rămîne a fi un pionier la acest capitol alături de alte state, precum Georgia, Lituania, Mexic, Mongolia sau Costa Rica.

Reprezentantul Băncii Mondiale, Irakli Kotetishvili, care e fost conducător al CNI din Georgia, unde sistemul de declarare online este deja funcţional, a împărtăşit Comisiei Naţionale de Integritate experienţa prin care a trecut Georgia la acest capitol: Sistemul georgian nu este perfect, deşi este funcţional de 3 ani, are şi el unele lacune. Cel mai dificil a fost începutul, respectiv cele mai multe provocări le-am întîlnit atunci.

El s-a referit la priorităţi, la etape de implementare, costuri, rezultate obţinute şi lecţii învăţate. Totuşi, a atras atenţia asupra faptului că în Georgia, subiecţi ai declarării sînt doar funcţionarii de rang înalt, în număr de 3 mii de persoane, în Republica Moldova acest număr este de 17 ori mai mare (circa 50 de mii de declaranţi). În acelaşi context, s-a remarcat şi faptul că în Georgia, 21 de angajaţi ai instituţiei abilitate verifică 3 mii de declaraţii, în timp ce la Comisia Naţională de Integritate, aceluiaşi număr de angajaţi îi revin peste 100 de mii de declaraţii.

Din acest considerent, atît participanţii la discuţii, cît şi preşedintele Comisiei Naţionale de Integritate, Anatolie Donciu, au fost de părere că ar fi bine ca acest număr de declaranţi să fie redus, fapt ce ar facilita considerabil funcţionarea sistemului.

Responsabil de elaborarea sistemului de declarare online în Republica Moldova este Centrul de Guvernare Electronică. CNI împreună cu Centrul de Guvernare Electronică preconizează să lanseze acest sistem la începutul anului 2015.

Germania susține transformările din sectorul justiției

O delegație a Fundației Germane pentru Cooperare juridică Internațională (IRZ) a vizitat, recent, câteva instituții de drept din țara noastră.

Astfel, în cadrul vizitei la Ministerul Justiției, directorul adjunct al (IRZ), Stefan Hulshorster, a avut discuții cu ministrul Oleg Efrim, care s-au axat asupra transformărilor ce au loc în justiția din Republica Moldova, dar și asupra suportului pe care este dispusă Germania să îl ofere în special în domeniul continuării reformelor din sistemul penitenciar, a reformelor demarate pentru dezvoltarea profesiei de notar și de administrator autorizat, reformei procuraturii, susținerea în procesul demarat de modificare a Codului civil și a Codului administrativ, informează Ministerul Justiției.

Oleg Efrim a apreciat buna colaborare cu Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională în procesul de reformare a sistemului justiției și și-a exprimat recunoștința pentru sprijinul constant oferit de Guvernul Germaniei pe acest segment.

„Împreună am reușit să facem lucruri care la început păreau irealizabile. Un exemplu, în acest sens, ar fi adoptarea de către Parlament a Legii privind ridicarea imunității judecătorilor bănuiți de comiterea actelor de corupție", a menționat ministrul Justiției.

La rîndul său, directorul adjunct al IRZ a declarat că „Fundația susține reformele demarate de Guvernul Republicii Moldova în domeniul justiției și este gata să împărtășească experiența germană privind elementele de semnătură electronică utilizate în activitatea notarului, a administratorului autorizat, a judecătorilor în domeniul contenciosului administrativ, buna funcționare a sistemului penitenciar".

Cît privește reformarea Codului civil, aceasta se va înfăptui tot cu suportul Fundației, care a fost un partener important chiar de la elaborarea primului concept al Codului civil în vigoare. În context, O. Efrim a precizat că o perioadă de 10 ani de aplicare a Codului civil este suficientă pentru a îmbunătăți conținutul lui.

Totodată, membrii delegației IRZ au vizitat și Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Potrivit informației CSM, oaspeții au fost întîmpinați de Dumitru Visternicean, președintele interimar al Consiliului, asistat de membrii CSM, Anatolie Țurcan, Victor Micu și Tatiana Răducanu. În cadrul vizitei au fost analizate necesitățile de colaborare pentru anul curent. Astfel, subiectele principale ale discuțiilor au vizat direcțiile prioritare de colaborare dintre sistemele judecătorești din Republica Moldova și Germania, fiind evidențiat schimbul de experiență în diverse domenii de specialitate, mai cu seamă în domeniul contenciosului administrativ.

În alocuțiunea sa, Stefan Hulshorster a remarcat importanța implementării mai multor proiecte de către Fundația IRZ, precum și disponibilitatea, implicarea activă a magistraților din R. Moldova întru realizarea acestora, iar pentru obținerea unor rezultate eficiente, sursa citată a evidențiat necesitatea consolidării relațiilor de colaborare, în special în domeniul instruirii judecătorilor, inclusiv prin organizarea unor vizite de studiu pentru magistrați într-o instanță judecătorească de contencios administrativ din Germania. La fel, S. Hulshorster a subliniat pașii considerabili care au fost făcuți pentru implementarea proiectelor de instruire a judecătorilor privind aplicarea uniformă a legislației, unificarea practicii judiciare, desfășurarea consecutivă a ședințelor de judecată în cauzele civile.

La rîndul său, președintele interimar al CSM, D. Visternicean, a accentuat și el importanța proiectelor implementate în sectorul justiției, subliniind părțile forte, direcțiile care urmează a fi precizate în contextul realităților din Republica Moldova, preluarea experienței Germaniei în diverse domenii, necesitatea continuării relațiilor bilaterale benefice pentru promovarea supremației legii și sporirea calității actelor judecătorești etc., se mai arată în informația CSM.

La finalul întrevederii, exprimîndu-și gratitudinea pentru suportul acordat de Fundația IRZ, D. Visternicean a dat asigurări că organul de autoadministrare judecătorească se va implica activ și în continuare întru amplificarea colaborării dintre experții germani cu magistrații din Republica Moldova, în interesul suprem al cetățenilor.

L.D.

„O Moldovă europeană și democratică aparține în egală măsură femeilor și bărbaților"

Recent, la Chișinău a avut loc Forumul Public: „Parteneriat pentru o Moldovă Incluzivă și Prosperă: Femeile Contează!". Evenimentul a întrunit femei-lider și conducători ai partidelor politice parlamentare și extraparlamentare, deputați și reprezentanți ai societății civile. Astfel, la reuniune au fost prezenți și Igor Corman, președintele Parlamentului, Liliana Palihovici, vicepreședintă a Parlamentului, Valeriu Streleț, președinte al fracțiunii parlamentare a PLDM, Raisa Apolschii, președintă a Comisiei juridice, numiri și imunități, Valentina Stratan, deputată din partea PD.

Potrivit Direcției Comunicare și Relații Publice a Parlamentului, forumul constituie o platformă pentru un dialog direct și deschis privind prioritățile de dezvoltare curente și cele de viitor din perspectiva femeilor din Republica Moldova.

Implicarea activă a femeilor în asigurarea bunăstării și prosperității Republicii Moldova, susținerea grupurilor vulnerabile de femei prin politici și servicii incluzive, relansarea și modelarea viitorului țării prin promovarea femeilor în liderism, inclusiv în viața politică – acestea, dar și alte subiecte legate de problema vizată au fost pe larg abordate la reuniune.

În mesajul său, adresat participanților la întîlnire, președintele Parlamentului Igor Corman a remarcat rolul femeilor în dezvoltarea Republicii Moldova, subliniind importanța promovării în continuare a egalității de gen în toate domeniile importante pentru societate. Totodată, demnitarul a accentuat că, crearea condițiilor favorabile dezvoltării profesionale a femeilor va contribui la creșterea per ansamblu a potențialului societății noastre. „Este foarte important să conștientizăm cu toții că vom putea să construim o țară dezvoltată, o veritabilă democrație europeană, dacă femeile se vor implica plenar în aceste procese", a specificat președintele Parlamentului.

În același timp, oficialul a menționat că deși în cei peste 20 de ani de independență, Republica Moldova a aderat la majoritatea instrumentelor internaționale pentru protecția drepturilor omului, inclusiv la nouă tratate pentru promovarea egalității de gen și prevenirea discriminării, în domeniul vizat mai avem încă multe de realizat.

Făcînd referire la implicarea femeilor în politică, președintele Parlamentului consideră necesară debarasarea de anumite stereotipuri în legătură cu acest fapt. „Sigur că putem vota legi și strategii, dar înțelegem că sînt multe lucruri care țin de educație, de cultura respectului și a egalității de șanse și aici este foarte important să contribuim cu toții prin exemplul propriu", a punctat Igor Corman.

În context, și Liliana Palihovici a spus că și-ar dori „mai multă fermitate și angajamente asumate de toate partidele politice, cele parlamentare și neparlamentare, în interesul femeilor și al țării.

Nimeni nu împiedică un partid politic să asigure femeilor mai mult acces la funcțiile de decizie. Astfel, acest forum este un start foarte bun de implicare și participare politică".

Totodată, vicepreședinta Parlamentului a ținut să sublinieze că pentru o mai multă eficiență în soluționarea problemelor țării, avem nevoie de mai multe femei în procesul de luare a deciziilor, iar adoptarea cotelor va spori numărul femeilor implicate în treburile statului și va crește încrederea în forțele proprii.

„O Moldovă europeană și democratică aparține în egală măsură femeilor și bărbaților, deci împreună să o dezvoltăm", a conchis Liliana Palihovici.

L.D.

Sectoriști din Ștefan Vodă și Căușeni, instruiți să combată violența în familie

Inspectoratul General de Poliție, în comun cu Centrul de Drept al Femeilor, au organizat, recent, cea de-a noua sesiune de instruire a polițiștilor de sector cu privire la prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie. La curs au participat 25 de angajați ai poliției (șefi ai serviciilor interacțiune comunitară, șefi ai sectoarelor de poliție, șefi de post și ofițeri de sector) din cadrul a șase inspectorate de poliție din țară, printre care și cele de la Căușeni și Ștefan Vodă.

Sesiunea de instruire s-a desfășurat în incinta Departamentului Dezvoltare Profesională și Managerială a Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI, cu suportul Fondului ONU pentru Populație (UNFPA), cu susținerea financiară a Departamentului de Stat al Ambasadei SUA și cu sprijinul Inspectoratului General al Poliției, Centrului de Drept al Femeilor și Fundației OAK.

Instruirea specialiștilor cu competențe în prevenirea și combaterea violenței în familie este organizată în cadrul proiectului „Consolidarea abordării multidisciplinare pentru asigurarea unei vieți fără violență", care are un buget de 200 de mii de dolari. Ofițerii instruiți vor deveni multiplicatori ai bunelor practici de răspuns la fenomenul violenței în familie.

În cadrul proiectului, pe parcursul anului 2014, se vor desfășura peste 20 de sesiuni. Drept urmare, 550 de polițiști vor beneficia de instruire în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Subiectele-cheie ale modulelor includ aspecte privind legislația Republicii Moldova în domeniul violenței în familie, intervenția și rolul poliției în emiterea, executarea și supravegherea ordonanței de protecție.

În cadrul seminarelor, participanții utilizează un suport de curs privind intervenția poliției în cazurile de violență în familie, elaborat de echipa de experți a Centrului de Drept al Femeilor, care ghidează activitatea poliției în domeniul respectiv.

Cauzele apariţiei delicvenţei juvenile în Republica Moldova

După cum v-am informat în numărul precedent al ziarului Dreptul, astăzi vom discuta despre factorii care generează delicvenţa juvenilă în ţara noastră, concretizînd, mai întîi de toate, ce se înţelege prin expresia „delicvenţă juvenilă”.

Expresia „delicvenţă juvenilă” este des întîlnită atît în vorbirea curentă, cît şi în ştiinţă, dar de foarte multe ori se fac confuzii şi acest concept este greşit înţeles datorită disocierii celor două noţiuni, asa că voi începe prin a da o definiţie fiecărui termen în parte, după care mă voi referi la delicvenţa juvenilă.

Dicţionarul Explicativ al Limbii Române defineşte termenul „delicvenţă” (*delincvenţe,* s.f.) ca fenomen social care constă în săvîrşirea de delicte ori totalitatea delictelor săvîrşite, la un moment dat, într-un anumit mediu sau de către persoane de o anumită vîrstă.

Prin termenul „juvenil, -ă” se înţelege – care aparţine tinereţii, tineresc, potrivit aceleiaşi surse.

La rîndul ei, sintagma „delicvenţa juvenilă” desemnează ansamblul abaterilor şi încălcărilor de norme sociale, sancţionate juridic, savîrşite de minorii de pînă la 18 ani.

Cauzele specifice ale apariţiei delicvenţei juvenile sînt:

– creşterea, după 1989, a situaţiilor de abandon şcolar a unor elevi cunoscuţi cu comportament deviant sau preocupări antisociale, lipsa unei activităţi utile;

– lipsa de supraveghere permanentă a copiilor, în special a celor „problemă”, de către părinţi, supraveghetori, tutori;

– familiile dezorganizate din rîndul cărora provin minori infractori ai căror părinţi au antecedente penale;

– discontinuitatea în educaţia minorilor de către şcoală, unităţi de ocrotire (case de copii, şcoli de reeducare, şcoli speciale), alte instituţii cu atribuţii în acest sens;

– necunoaşterea din timp a anturajului, a locurilor şi mediilor frecventate de minori;

– lipsa unei legături permanente între familie şi şcoală;

– influenţa unor infractori majori aflaţi în anturajul minorilor prin determinarea acestora de a comite fapte antisociale;

– consumul de către unii minori de substanţe halucinogene şi alcool pentru creşterea unei stări euforice.

Cauzele generale ale apariţiei delicvenţei juvenile:

– modificările esenţiale intervenite în viaţa economică, socială, culturală, administrativă şi juridică şi dificultăţile de adaptare a unor persoane la acestea;

– structurile şi mecanismele controlului social, specifice statului de drept care nu sînt în totalitate constituite şi nu funcţionează la parametrii doriţi;

– influenţele externe prin activitatea infracţională desfăşurată în R. Moldova de cetăţenii străini;

– menţinerea, păstrarea anumitor structuri cu disfuncţionalitate în educaţia cetăţenilor;

– efectele produse de criza economică cu urmări nefaste asupra vieţii materiale şi spirituale a cetăţenilor;

– apariţia pe piaţă a unor produse, bunuri şi obiecte de valoare şi tentaţia unor persoane de a intra în posesia lor;

– apariţia şi creşterea numărului locurilor unde sînt amplasate jocuri distractive şi de noroc.

Principala cauză a apariţiei atitudinilor antisociale o constituie influenţa mediului social şi proceselor psihice la nivelul conştiinţei individului. Luarea unei hotărîri de a comite o infracţiune este rezultatul proceselor psihice care au loc pe planul conştiinţei. Un rol important revine şi împrejurărilor concrete de viaţă ale individului. În acest context, actul infracţional nu trebuie examinat ca o simplă reacţie la factorii externi, deoarece situaţia concretă de viaţă dă naştere prin ea însăşi la un act de voinţă, dar numai cînd se corelează cu personalitatea unui individ, cînd trece prin interesele, obiceiurile, mentalităţile, particularităţile psihice ale individualităţii sale. Deci, pentru a găsi cauzele şi condiţiile care favorizează delicvenţa juvenilă, trebuie să pornim de la analiza structurii interne a individului şi a factorilor externi, care pot fi motivele acestui fenomen negativ sau condiţiile care influenţează şi alimentează manifestările de acest gen.

Personalitatea copilului începe să se contureze după vîrsta de 2 ani, perioadă la care copilul începe să perceapă şi să fie atent la ceea ce se întîmplă în jurul său. Familia este prima care trebuie să vegheze la formarea şi modelarea personalităţii copilului. În timpul adolescenţei, continuă în ritm alert procesul de desăvîrşire a personalităţii individului. Apar aşa numitele „crize” ale adolescenţei, care se declanşează în raport cu situaţia familiei, cu societatea în care trăieşte adolescentul. În această perioadă în care a crescut capacitatea de abstractizare şi sinteză, cînd copilul devine puternic, capabil de eforturi mari, colectivul în care învaţă, grupul de prieteni îşi pun amprenta pe formarea personalităţii sale. Tot acum, gîndirea lui păstrează o doză mare de subiectivism, în această privinţă exemplul de obiectivitate al părinţilor şi profesorilor fiind foarte important. Toate frămîntările adolescenţei duc la cristalizarea personalităţii, la formarea unui ideal de viaţă şi al unui sistem de valori care nu se schimbă ulterior. În cazul în care copilul creşte şi se dezvoltă în condiţii nesănătoase, într-o familie dezbinată, cînd este influenţat negativ de colegi, prieteni etc., personalitateea poate deveni aceea a unui infractor. Personalitatea infractorului minor este rezultatul unei îmbinări nereuşite, a tuturor factorilor care concură la formarea personalităţii umane, îmbinare care dă naştere unei personalităţi temporar imperfecte ce întîmpină greutăţi de diferite grade în procesul de adaptare la cerinţele vieţii în societate.

Cît priveşte *tulburările de comportament*, acestea reprezintă una din cauzele de natură bio-psihică ale delicvenţei juvenile şi se pot manifesta prin comportamente suicidare, fugă, agresivitate, delicvenţa juvenilă a toxicomanilor etc. Delicvenţa juvenilă este determinată de imaturitatea afectivă, intelectul liniar, dezvoltarea dizarmonică a personalităţii. Comportamentul antisocial la adulţi este anunţat de aceste tulburări comportamentale la copil, care pot lua şi forma încăpăţînării, întîrzierilor acasă, agresiunii fizice, impulsivităţii.

Fuga şi vagabondajul reprezintă alte două tulburări grave de comportament, care se asociază, de regulă, cu abandonarea şcolii şi cu alte devieri. Fuga nu reprezintă o infracţiune, dar este un început de comportament delicvent. Vagabondajul este o formă de fugă organizată, determinată de o insatisfacţie faţă de mediul natural. Victime ale vagabondajului sînt adesea copiii crescuţi în orfelinate unde regimul de viaţă este sever. În general, înclină spre vagabondaj copiii cu o personalitate dezarmonică, cei care au suferit unele modificări psihice în urma leziunilor şi infecţiilor cerebrale şi copiii schizofrenici. La adolescenţi vagabondajul se datorează spiritului de aventură al unor minori care se asociază în grupuri sub conducerea unei personalităţi psihopate ce determină la manifestări antisociale. De obicei, fuga se caracterizează prin bruscheţe şi adesea ea poate fi primul semn de inadaptare. Dintre factorii care duc la acest fenomen, ar putea fi menţionaţi spiritul de revoltă, dorinţa de independenţă, plictiseala, spiritul de aventură, căutarea fericirii în ideal, în mistic.

Bolile psihice. Dacă tulburările de comportament nu înseamnă neapărat boală psihică şi ar putea în anumite condiţii să nu ducă la delicvenţă, tulburările patologice de personalitate se exteriorizează în copilărie prin manifestări delicvente. Asfel, personalitatea structurată dizarmonic, de tip antisocial, se manifestă în copilărie prin chiulul repetat, purtare necorespunzătoare, minciună persistentă, furturi, vagabondaj, vandalism. Aceste tulburări reprezintă o cauză de natură strict psihică. Tot în această grupă de cauze intră debilităţile mintale, organice sau întîrzierile în dezvoltarea intelectuală. Etiomlogic, comportamentul delicvent juvenil recunoaşte şi stări sechelare de limită, după leziunile cerebrale, traumatismele obstreticale sau meningo-encefalopatice din copilărie. Aceasta explică comporamentul abeanrant prin modificările consecutive mintale, sindroamele epileptice sau tulburări de caracter.

Infirmităţile şi bolile somatice. În acest caz, este vorba despre deficienţe de ordin psihic, infirmităţi care determină la individ un sentiment de inferioritate şi de aici ura împotriva celor sănătoşi, agresivitatea şi uneori comportament delicvent. Un copil cu dizabilităţi fizice poate deveni egoist, datorită infirmităţii sale. Totul depinde de mediul social în care trăieşte, pentru că, dacă nu sînt priviţi cu dispreţ, dacă nu sînt marginalizaţi de ceilalţi, ei se pot integra psihic în colectivitate. Dintre bolile psiho-somatice aş aminti anorexia mintală care se caracterizează prin alimentaţie precară, urmată de toate consecinţele metabolice. Are ca simptome: depresia, anxietatea, starea de tensiune, ostilitatea, atitudinea disperată, ura. Obezitatea este o altă boală somatică ce însoţeşte pe plan psihic complexul de inferioritate, cu toate consecinţele negative pe care le poate avea pentru un copil cu psihic labil şi de care nu se ocupă nimeni pentru a-i înlătura acest complex.

Vîrsta. Unii autori consideră că există o relaţie strînsă între vîrstă şi comiterea unor fapte antisociale. Asfel, s-a constatat că cel mai mare număr de infracţiuni este săvîrşit de adolescenţi şi tineri pentru că această vîrstă presupune mai multă forţă fizică şi temeritate sau chiar nesăbuinţă.

Ereditatea. S-a pus problema că ereditatea este o cauză a fenomenului infracţional. Opinia pe care o împărtăşim este aceea că, pe cale ereditară se transmit doar predispoziţii care numai în condiţii de mediu favorabile devin şi realităţi. Prin intermediul comunicării afective, a simpatiei, copilul asimilează dintr-odată o gamă de trăsături şi tipare, corespondentele proprii speciei de esenţă colectivă. Ca urmare, el devine capabil să influenţeze mediul extern prin prisma unor mecanisme reglatoare „colective”, creînd impresia posedării unor adaptări sociale înăscute.

Carenţele de afectivitate reprezintă o altă cauză a delicvenţei juvenile, de natură psihologică. Astfel, majoritatea delicvenţilor minori sînt copiii proveniţi din familii dezorganizate, fie din casele de copii. Aceştia au o personalitate dizarmonică datorită lipsei afecţiunii şi impulsurilor afective. Afectivitatea are un rol deosebit de important în formarea unui comportament adecvat, în adaptarea la mediu. Un copil lipsit de căldura unei familii, de afectivitatea celor din jur, nu va şti să dăruiască sentimente frumoase şi se va contura ca o personalitate egocentrică, cu reacţii instinctive primare.

Cauze de natură socială. Un psihic labil, un psihic bolnav nu este o cauză a delicvenţei juvenile, decît dacă anumite situaţii de mediu favorizează acest lucru. Un copil cu un psihic sănătos, normal, ajunge în mod sigur la delicvenţă dacă mediul social în care trăieşte este negativ. Printre cauzele de ordin social care generează delicvenţa juvenilă se includ cîteva care sînt în general sesizate, acceptate şi analizate de majoritatea sociologilor şi a oamenilor de ştiinţă. Acestea ar fi: disfuncţii ale mediului familial, eşecul şcolar şi inadaptarea şcolară, inadaptarea şi neintegrarea socio-profesională, insuficienţe ale grupului de prieteni şi ale modului de petrecere a timpului liber, alte cauze de natură socială.

Disfuncţii ale mediului familial. Copilul îşi petrece cea mai mare parte din timp în familie. Personalitatea în formare a copilului este strict influenţată de modelul oferit de părinţi. Familia îşi pregăteşte copilul pentru viaţă, ea poate fi un mediu educativ sau dimpotrivă, guvernator de deviaţii comportamentale pînă la forma gravă a delicvenţei juvenile. Familia îşi exercită influenţa asupra copilului prin structura sa şi nivelul de trai material şi cultural, prin stilul de viaţă ce o caracterizează. Delicvenţa juvenilă apare, de cele mai multe ori, atunci cînd copilul sau adolescentul normal din punct de vedere psihic, aflat sub influenţa atîtor factori, este frustrat de suportul formativ şi de ambianţa afectiv-maturizată a unei familii armonioase. Disfuncţiile sistemului familial constituie cauza principală a comportamentului deviant la copii. Reconstituirea unei familii din văduvi sau divorţaţi, cu copii ce rezultă din familii anterioare, poate exercita o influenţă negativă asupra copilului. Un copil crescut într-un asemenea mediu va fi cu uşurinţă expus influenţelor nocive antisociale ale mediului şi va trece uşor la săvîrşirea de delicte. Pentru o dezvoltare psihică normală, minorul trebuie să aibă un sentiment de siguranţă, necesar dezvoltării sale echilibrate. Acest sentiment depinde de următoarele condiţii: protecţie împotriva loviturilor din afară, satisfacerea necesităţilor elementare, coerenţa şi stabilitatea cadrului de dezvoltare, sentimentul de a fi acceptat de ai săi. Copilul trebuie să fie iubit, să dăruiască dragoste, să fie condus şi îndrumat, dobîndind încetul cu încetul o experienţă afectivă şi socială complexă. Carenţele educaţionale manifestate la nivelul familiei pot fi cauze ale delicvenţei juvenile. Asfel de carenţe sînt: lipsa unui climat de calm şi înţelegere în familie, nivelul profesional sau cultural scăzut al părinţilor, schimbarea frecventă a mediului familial, regimul educativ familial deficitar.

Eşecul şcolar şi incapacitatea şcolară este o cauză a delicvenţei juvenile, o condiţie care în prezenţa unor factori face posibilă apariţia fenomenului de delicvenţă, dar este şi un efect al disfuncţiilor psiho-sociale ale familiilor din care provin minorii. Totodată, eşecul şcolar se datorează şi faptului că unele cadre didactice nu găsesc întotdeauna metodele cele mai bune pentru educarea elevului.

Intrarea în mediul şcolar. Ttrecerea de la comunitatea afectivă a familiei la comunitatea de disciplinare a şcolii, are adesea pentru copil semnificaţia şi proporţiile unei adevărate crize. Depinde de familie şi de cadrele didactice, de felul în care copilul depăşeşte această criză.

Insuficienţa şcolarizării minorilor este şi ea o cauză a inadaptabilităţii copilului. Aceasta se datorează fie atitudinii indiferente faţă de şcoală, fie situaţiei materiale grele, opoziţiei părinţilor, atragerii lor în grupuri de prieteni cu

„Să creştem fără violenţă"

Angela NIŢA, şef, Secţia „Activitate cu copii de vîrstă preşcolară şi de 7-10 ani" din cadrul Bibliotecii Naţionale pentru Copii „Ion Creangă"

Orice fiinţă are dreptul la o viaţă fără violenţă. Aceasta este o normă garantată de Legea supremă a Republicii Moldova, dar şi de alte acte internaţionale la care ţara noastră este parte.

În pofida măsurilor întreprinse întru combaterea fenomenului respectiv, violenţa în familie constituie încă o chestiune universală, care afectează toate statele lumii, iar din cauza economiei precare, în ţara noastră situaţia devine şi mai stringentă. E de remarcat că această problemă este cu atît mai gravă, cu cît în numeroase cazuri sînt vizaţi copiii, iar de aici pornesc un şir de alte consecinţe. Prin urmare, devine imperios necesară abordarea mai profundă a subiectului violenţei în familie, precum şi consolidarea eforturilor tuturor factorilor abilitaţi pe acest segment.

Fiind o instituţie care pune accentul în primul rînd pe necesităţile copilului, Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă" include în planul său de activitate desfăşurarea mai multor evenimente ce ţin de această tematică, care au drept scop promovarea drepturilor copilului, informarea minorilor privind abuzurile, maltratările etc.

În acest sens, Secţia „Activitate cu copii de vîrstă preşcolară şi de 7-10 ani" (Biblioteca Picilor) din cadrul BNC „Ion Creangă" a desfăşurat, recent, o masă rotundă cu genericul „Să creştem fără violenţă", la care au participat elevii clasei a IV-a „A" a Gimnaziului nr. 7, împreună cu profesoara lor Lilia Ţurcan.

Scopul întrunirii rezidă în a pune pe tapet toate aspectele problemei violenţei în familie mai ales cînd sînt afectaţi copiii: aducerea la cunoştinţa elevilor despre drepturile lor, cui trebuie să se adreseze în cazuri de violenţă şi cum să procedeze în situaţiile în care cunosc asemenea întîmplări etc.

Astfel, în urma discuţiilor ce au avut loc, am constatat că deşi au o vîrstă destul de fragedă încă, unii dintre elevii participanţi la eveniment au fost afectaţi de fenomenul violenţei, alţii nu. Indiferent de acest fapt, toţi percep violenţa drept un fenomen extrem de negativ, prin care se încalcă direct drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului. Ei consideră că pentru a disciplina pe cineva nu este neapărat nevoie de aplicarea violenţei, ci de a povăţui.

„Violenţa în familie nu e cel mai potrivit mod de a pedepsi pe cineva. Mulţi părinţi cred astfel, însă eu consider că un copil are nevoie mai degrabă de sfaturi utile ca să-şi corecteze comportamentul. Violenţa în familie e groaznică!", a remarcat Daniel Stratulat-Carabut.

Şi Daniela Bivol este de părere că violenţa în familie e un fenomen dezastruos. Ea a menţionat că acei copii care cresc în familii unde este o atmosferă ostilă, violentă, pot memoriza aceste momente şi la rîndul lor, pot deveni violenţi.

De asemenea, copiii au venit şi cu unele sfaturi privind evitarea situaţiilor de violenţă.

În context, Cătălina Crivei a ţinut să precizeze că „pentru a evita violenţa trebuie să fim atenţi, cuminţi, înţelegători, şi să ne conducem de proverbul: Ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face".

Un mesaj cu totul şi cu totul emoţionant a fost cel al profesoarei Lilia Ţurcan. Vorbind despre violenţă, în special cea din familie, ea a subliniat că „acesta este un fenomen negativ şi dureros, mai ales atunci cînd vine din partea unei persoane pe care o iubeşti, faţă de care ai cele mai frumoase şi sincere sentimente.

Omul devine violent atunci cînd nu se simte sigur, atunci cînd nu mai are argumente. Cred că este un tandem vicios între cei doi poli – omul violent şi victima sa. Unul o provoacă, iar celălalt o suportă.

În opinia mea, în familie nu trebuie să fie loc pentru violenţă, deoarece copiii care sînt supuşi agresiunilor se vor simţi permanent intimidaţi, se vor subaprecia şi vor fi inapţi a ascende pe scara socială. Cu frică vor face încercări de a-şi crea propria lor familie, iar ca rezultat vor repeta ceea ce au văzut în familia în care au crescut… Vor fi violenţi".

Aşadar, subiectul violenţei în familie rămîne unul deschis pentru „Biblioteca Picilor", ca să revenim cu discuţii şi noutăţi, ori de cîte ori va fi nevoie, deoarece copiii sînt viitorul nostru şi trebuie să crească într-un mediu favorabil, ca în final să ne bucurăm de o societate sănătoasă şi puternică.

Moldova, pe primul loc în Europa după numărul bolnavilor de tuberculoză

Republica Moldova ocupă primul loc în Europa după numărul bolnavilor de tuberculoză. În fiecare an, peste 700 de moldoveni mor din cauza acestei maladii, iar alţi aproape cinci mii se îmbolnăvesc. Îngrijorător este şi faptul că deşi autorităţile cheltuiesc milioane de lei pentru tratamentul bolnavilor, cei mai mulţi dintre pacienţi îl abandonează. Statul este nevoit să-i aducă şi cu forţa la spital pentru a-i lecui. Ministerul Sănătăţii spune că în ultimii ani numărul celor infectaţi cu TBC a scăzut, dar spitalele din ţară continuă să fie pline.

Tuberculoza i-a făcut pe aceşti oameni anonimi. Ei au puţini prieteni şi comunică, la fel de puţin, cu cei din jur. Sînt ignoraţi pentru că poartă pecetea unei boli crunte. La spitalul municipal de Ftiziopneumologie din Chişinău, sunt cîteva sute, atît cît să umple pînă la refuz cele două blocuri ale instituţiei. Maladia i-a făcut mai reţinuţi. Nu-şi afişează identitatea, dar vorbesc deschis despre lupta pe care o duc zi de zi cu, cea denumită, boala săracilor.

Medicii spun că fac cu greu faţă numărului mare de bolnavi. Unii nu se tratează pînă la capăt şi nu iau în serios pericolul bolii care poate recidiva oriunde s-ar afla.

Tot aici sînt spitalizaţi şi oamenii fără adăpost, diagnosticaţi cu diferite forme de tuberculoză.

Toţi bolnavii se înghesuie într-un spital care are în spate 60 de ani de existenţă. Infrastructura e una învechită, iar condiţiile de internare lasă de dorit. Puţinii bani alocaţi de la stat merg pentru reparaţiile interminabile şi medicamente.

La cîteva zeci de kilometri de Capitală, în satul Vorniceni, raionul Străşeni, găsim un alt loc salvator pentru bolnavii de tuberculoză – filiala spitalului municipal de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc". Este una dintre cele mai moderne şi dotate instituţii medicale din ţară, unde sînt trataţi 110 bolnavi cu forme rezistente ale acestei maladii. Tratamentul este gratuit şi durează de la cîteva luni pînă la cîţiva ani, în funcţie de starea pacientului.

Chiar dacă statul cheltuieşte anual peste 38 de milioane de lei pentru tratamentul bolnavilor de TBC, salvarea vine şi de peste hotare, din donaţii. Medicii recunosc că fără acest ajutor ţara noastră ar ajunge într-o situaţie catastrofală, aşa cum s-a întîmplat acum 20 de ani.

Statisticile arată că Republica Moldova ocupă primul loc în Europa după numărul bolnavilor de tuberculoză. În fiecare an, peste 700 de moldoveni mor din cauza acestei maladii, iar alţi aproape cinci mii se îmbolnăvesc de tuberculoză.

Deşi recunosc că problema există, autorităţile dau asigurări că în ultimii ani boala a început să bată în retragere.

Precizăm că, la 24 martie, Moldova a marcat, alături de toată lumea, Ziua internaţională a combaterii tuberculozei. Medicii atenţionează să fim precauţi şi la primele simptome – tuse, oboseală, lipsa poftei de mîncare şi scădere în greutate – să cerem ajutorul specialiştilor, la timp.

---

preocupări negative. Totodată, necunoaşterea de către cadrele didactice a situaţiei familiale ale elevilor slabi, indiferenţa faţă da aceştia, săvîrşirea unor greşeli grave în aprecierea activităţii lor favorizează eşecul şcolar şi inadaptarea şcolară.

Inadaptarea şi neintegrarea socio-profesională se datorează educaţiei primite la locul de muncă, acesta putînd exercita asupra individului influenţe negative, nu prin sine însuşi, ci prin ansamblul de elemente materiale şi socio-umane pe care le cuprinde. Astfel, un rol negativ îl au: nivelul şcolar şi profesional scăzut al unora dintre colegii de muncă, dispreţul faţă de legi al acestora, indisciplina la locul de muncă, absenteismul, relaţiile conflictuale cu colegii de muncă, consumul de alcool la locul de muncă, organizarea necorespunzătoare a procesului muncii, neacordarea unei atenţii suficiente tinerilor pentru rezolvarea unor probleme (cazare, servirea mesei) – sînt greşeli ale celor care au atribuţii în acest sens, ale celor cu funcţii de conducere şi organizare a producţiei. Aceste insuficienţe pot determina lipsa de interes a tînărului pentru muncă, pentru activitatea productivă, el obţinînd rezultate slabe sau foarte slabe. În urma unor cercetări asupra unui grup de delicvenţi tineri s-a constatat că 49% erau muncitori necalificaţi, avînd un nivel de şcolarizare între 4-7 clase.

Insuficienţe ale grupului de prieteni şi ale modului de petrecere a timpului liber. Prietenii, ca şi grupurile stradale, au reprezentat în multe cazuri, grupuri de socializare „negativă" chiar de delicvenţă pentru unii minori şi tineri. Aceste grupuri sînt constituite cel mai adesea din tineri proveniţi din familii cu disfuncţii, tineri ce prezintă deficit de şcolarizare, eşec şcolar, neînţelegerea profesională, parazitism. Asemenea grupuri se orientează spre comiterea unor activităţi aflate la marginea devianţei sociale, ajungînd frecvent la a comite infracţiuni. Din cercetările efectuate rezultă că grupul de prieteni în care este integrat minorul delicvent este constituit, de obicei, din indivizi de aceeaşi vîrstă şi sex cu al minorului cercetat. De cele mai multe ori, în grupul de prieteni apar infractori minori sau majori, care de obicei sînt liderii grupului. Referindu-se la grupul de prieteni şi la modul în care acesta influenţează negativ comportamentul minorului, unii autori consideră că aceste grupuri acţionează în virtutea unor „mecanisme de apărare". Minorul trebuie îndrumat în ceea ce priveşte petrecerea timpului liber. Părinţii trebuie să-l orienteze nu numai spre activităţi sportive şi distractive, ci şi spre lectura unor cărţi bune şi instructive, spectacole, expoziţii etc. Este bine ca minorului să i se impună o oră de întoarcere acasă seara, pentru a nu-i da posibilitatea de a folosi în detrimentul său timpul de odihnă. Şcoala are un rol foarte important în modul de petrecere a timpului liber, prin acţiunile pe care le organizează, pe care le propune elevilor. De asemenea, s-a constatat o legătură între nivelul de instruire şi educaţie al elevilor şi modul de petrecere al timpului liber.

Alte cauze de natură socială.

a) S-a constatat că trecerea de la un tip de viaţă la altul, la modul de existenţă urbană de la cea rurală, poate determina comportamente deviante. Astfel, s-a relevat faptul că în condiţii de industrializare şi urbanizare accelerată, unele grupuri sociale nu reuşesc să se adapteze rapid la noua situaţie, ceea ce conduce la apariţia unor disfuncţii în procesul de socializare.

b) În condiţiile actuale de industrializare, specializare, urbanizare, birocratizarea organizaţiilor şi instituţiilor umane în continuă dezvoltare tehnologică, are loc o maturizare psihică timpurie a minorului, aflată deseori în conflict cu întîrzierea maturizării sociale, care presupune prelungirea studiilor, întîrzierea lansării în viaţa socială activă. De multe ori, minorul, adolescentul, de 14, 15, 16 ani, vrînd să pară matur, încercînd să imite comportamentul unor adulţi pentru a fi considerat el însuşi adult, ajunge să comită acte antisociale, infracţiuni, considerînd că în felul acesta îşi dovedeşte curajul şi maturitatea.

c) O altă cauză o constituie deficienţele de activitate a unor instituţii de control social şi îndrumare educativă cum sînt: organele judiciare şi reprezentanţii autorităţii tutelare. Lipsa lor de operativitate, neînregistrarea tuturor situaţiilor care impuneau luarea unor măsuri de ocrotire socială, creează condiţii favorizante pentru devianţa penală a minorului. Astfel, în cazurile în care se dovedeşte că familia este un mediu nociv pentru creşterea şi educarea copilului, autoritatea tutelară trebuie să acţioneze pentru scoaterea lui din acest mediu şi încredinţarea lui unei instituţii de ocrotire a minorilor.

d) Totodată, s-a pus problema dacă televiziunea şi cinematograful pot genera delicvenţa juvenilă, întrucît s-a constatat că minorii îşi petrec o mare parte a timpului liber în faţa televizorului sau la cinematograf. Este vorba în special de emisiunile şi filmele care au scene de violenţă, acestea constituind un pericol pentru copii, cu unele perturbări afective şi caracteriale, datorată frustrării, ele putînd favoriza delicvenţa. În general, ca o opinie personală expusă şi în lucrările de specialitate, televiziunea şi cinematograful nu sînt cauze ale delicvenţei juvenile, însă ele sînt factori care pot influenţa, pot alimenta starea infracţională, incitînd la săvîrşirea unor fapte antisociale.

Mihaela GROSU, absolventă a Institutului Naţional al Justiţiei

La solicitarea cititorilor

MODEL DE CONTRACT DE VOLUNTARIAT

nr. __________, încheiat la ____________

I. PĂRŢILE CONTRACTULUI

Art.1. Părţile prezentului Contract sînt:

1. Organizaţia/instituţia ______________________ cod fiscal ______________________ cu sediul în str. ______________, nr. ____ bl. ____, sc. ____, et. ____, apt. _____, localitatea ______________________ raionul ____________________, cod ____________, telefon/fax__________________, e-mail ______________, web______________ înscrisă la _________________, în registrul ________________ sub nr. ___________, în baza certificatului de înscriere nr. ___ din ________, avînd contul nr. ______________ deschis la ___________________, reprezentată de _______________, cu funcţia de ___________, în calitate de instituţie gazdă care administrează activitatea de voluntariat şi

2. Voluntarul _________________________ posesor al actului de identitate cu seria _________ nr. ___________, eliberat de ______________, la data de ___________, codul numeric personal şi/sau numărul paşaportului ______________cu domiciliul în str.____________________ _______, nr. ____ bl. ____, sc. ____, et. _____, apt. _____, localitatea _____________ raionul _____________, cod ________, telefon fix ________________, mobil ____________, e-mail ___________, absolvent al/absolventă a __________, de profesie ________________, reprezentat de părinte/tutor______________________ posesor al actului de identitate cu seria ____________________ nr. _____________, eliberat de ______, la data de __________, codul numeric personal ______________ cu domiciliul în str. ___________, nr. ____ bl. ____, sc. ____, et. _____, apt. _____, localitatea ____________________ raionul ____________________, cod ________, telefon fix __________________, mobil ____________, e-mail ________________, au convenit să încheie prezentul Contract de voluntariat în conformitate cu Legea Voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010.

II. OBIECTUL CONTRACTULUI

Art.2. Obiectul prezentului Contract îl constituie desfăşurarea de către voluntar, pe bază voluntară, a activităţilor de voluntariat în beneficiul altor persoane şi fără recompensare financiară.

Art. 3. Activităţile sau serviciile de voluntariat prestate se efectuează în conformitate cu legislaţia în vigoare, conform descrierii şi condiţiilor specifice prezentate în fişa postului, anexată.

III. DURATA CONTRACTULUI

Art. 4. Prezentul Contract se încheie pe o durată de ________ zile/săptămîni/luni/ani, începînd cu data semnării acestuia (sau nedeterminată).

Art. 5. La încheierea duratei prezentului Contract, părţile pot conveni prelungirea lui prin act adiţional.

IV. PROGRAMUL DE ACTIVITATE, LOCUL DE DESFĂŞURARE ŞI BUNURILE ÎNCREDINŢATE

Art. 6. Zilele şi orele de activitate, locul/locurile de desfăşurare a voluntariatului (dacă nu există o poziţie permanentă) sînt precizate în fişa postului, anexată.

Art. 7. Descrierea bunurilor materiale încredinţate şi indicarea valorii acestora este făcută în fişa postului, anexată.

V. DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE PĂRŢILOR CONTRACTANTE

Art. 8. Drepturile voluntarului:

a) să fie tratat ca şi coleg cu drepturi egale;

b) să fie informat corect şi precis cu privire la instituţia gazdă, politica organizaţională şi programele acesteia;

c) să i se asigure accesul de către instituţia gazdă la resursele informaţionale necesare realizării sarcinilor stabilite, cu respectarea regimului de confidenţialitate;

d) să fie informat asupra condiţiilor şi relaţiilor de muncă ce privesc desfăşurarea activităţilor specifice de voluntariat;

e) să fie informat asupra noilor activităţi preconizate;

f) să participe activ la elaborarea şi derularea programelor;

g) să i se asigure confidenţialitatea datelor cu caracter personal;

h) să participe la cursuri de instruire organizate, iniţiate sau propuse de instituţia gazdă;

i) să desfăşoare activităţi în funcţie de posibilităţile proprii, pregătirea profesională şi conform regulilor existente în instituţia gazdă;

j) să i se asigure permanent condiţiile tehnice şi organizatorice pentru desfăşurarea activităţilor;

k) să i se asigure un loc unde să-şi desfăşoare activitatea şi accesul la echipamentul şi consumabilele necesare derulării activităţii;

l) să i se asigure desfăşurarea activităţilor sub coordonarea unui îndrumător (supervizor);

m) să aibă un timp de odihnă, astfel încît durata timpului de lucru să nu afecteze sănătatea şi resursele psihofizice ale voluntarului;

n) să presteze activităţi de voluntariat cu respectarea cerinţelor de protecţie şi igienă a muncii;

o) să nu presteze munci periculoase sau care pot dăuna vieţii şi sănătăţii;

p) să fie asigurat medical împotriva riscurilor de accident, de boală sau a altor riscuri ce decurg din natura activităţii de voluntariat sau să i se plătească integral costul serviciilor medicale în cazul în care nu este asigurat;

q) să i se ramburseze la timp, integral sau parţial, cheltuielile indispensabile pentru desfăşurarea activităţii de voluntariat, prestabilite prin contract;

r) să i se elibereze scrisori de recomandare prin care să i se recunoască prestarea activităţii de voluntar, precum şi experienţa şi aptitudinile dobîndite;

s) să i se elibereze carnet de voluntar;

t) să beneficieze de titluri onorifice, decoraţii, premii, în condiţiile legii.

Art. 9. Drepturile voluntarului incluse în art.8 al prezentei anexe implică obligaţiile aferente ale instituţiei gazdă.

Art. 10. Obligaţiile (responsabilităţile) voluntarului:

a) să respecte prevederile prezentului Contract;

b) să cunoască şi să respecte procedurile, politicile şi regulamentul intern cu privire la implicarea voluntarilor în instituţia gazdă;

c) să aibă un comportament adecvat;

d) să se subordoneze conducerii instituţiei gazdă cu care a încheiat contractul;

e) să îndeplinească la timp sarcinile primite din partea instituţiei gazdă;

f) să anunţe din timp orice schimbare survenită în derularea programului (inclusiv întîrzieri, absenţe etc.);

g) să prezinte supervizorului rapoartele de activitate;

h) să participe la cursurile de instruire organizate, iniţiate sau propuse de către instituţia gazdă;

i) să cunoască misiunea şi activităţile instituţiei gazdă;

j) să ocrotească bunurile pe care le foloseşte în cadrul activităţii de voluntariat;

k) să păstreze confidenţialitatea informaţiilor la care are acces în cadrul activităţii de voluntariat, inclusiv după încetarea activităţii;

l) să respecte măsurile de securitate şi sănătate a muncii;

m) să ofere instituţiei gazdă toate drepturile asupra materialelor, rapoartelor, informaţiilor, documentaţiei şi a altor materiale scrise, create, colectate sau/şi produse de voluntar în perioada desfăşurării activităţilor, care fac obiectul prezentului Contract.

Art. 11. Obligaţiile voluntarului incluse în art.10 al prezentei anexe implică drepturile aferente ale instituţiei gazdă.

VI. FACILITĂŢI ACORDATE DE INSTITUŢIA GAZDĂ

Art. 12. Instituţia gazdă se obligă să plătească costul asigurării de sănătate a voluntarului pe perioada desfăşurării activităţii (dacă este cazul).

Art. 13. Instituţia gazdă se obligă să ramburseze cheltuielile voluntarilor, indispensabile pentru desfăşurarea activităţii de voluntariat.

Art. 14. Voluntarului i se oferă diurnă pentru acoperirea cheltuielilor de transport, cazare şi alimentare, necesare pentru desfăşurarea activităţii de voluntariat (dacă este cazul).

VII. CERINŢE PROFESIONALE, ABILITĂŢI SOCIALE, INTERESE DE DEZVOLTARE, DUPĂ CAZ, CERINŢE DE SĂNĂTATE

Art. 15. Cerinţele de sănătate şi profesionale, abilităţile sociale şi interesele de dezvoltare sînt stabilite în fişa postului, anexată.

VIII. RĂSPUNDEREA PĂRŢILOR PENTRU CAUZAREA PAGUBELOR

Art. 16. Neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligaţiilor asumate prin prezentul Contract atrage răspunderea părţii în culpă, fiind supusă prevederilor Codului Civil.

Art. 17. Litigiile apărute din încheierea, modificarea, executarea sau încetarea prezentului Contract sînt de competenţa instanţelor judecătoreşti, dacă părţile contractante nu le rezolvă pe cale amiabilă.

IX. MODIFICAREA, COMPLETAREA, RENEGOCIEREA CONTRACTULUI

Art. 18. Modificarea sau completarea prezentului Contract poate fi făcută prin acordul părţilor, prin act adiţional.

Art. 19. Dacă pe parcursul executării prezentului Contract intervine, independent de voinţa părţilor, o situaţie de natură să îngreuneze executarea obligaţiilor ce revin voluntarului, contractul va fi renegociat.

Art. 20. Renegocierea contractului de voluntariat se va face la cererea scrisă a uneia dintre părţi, formulată în termen de 15 zile de la data la care a intervenit respectiva situaţie.

X. CONDIŢII DE NULITATE ŞI REZILIERE A CONTRACTULUI

Art. 21. Prezentul Contract încetează în următoarele situaţii:

a) la expirarea termenului pentru care este încheiat;

b) prin acordul părţilor;

c) denunţarea unilaterală din iniţiativa uneia dintre părţi, cu un preaviz de 15 zile, fără obligaţia prezentării motivelor;

d) dacă după renegociere situaţia face imposibilă executarea în continuare a contractului, acesta este reziliat de plin drept.

XI. DISPOZIŢII FINALE

Art. 22. În executarea prezentului Contract, voluntarul se subordonează conducerii instituţiei gazdă cu care a încheiat contractul.

Art. 23. Executarea obligaţiilor contractuale ce revin voluntarului nu se poate face prin reprezentare.

Art. 24. Prezentul Contract, împreună cu anexele care fac parte integrantă din cuprinsul acestuia, reprezintă voinţa părţilor şi înlătură orice altă înţelegere verbală dintre aceştia, anterioară sau ulterioară încheierii lui.

Art. 25. Prevederile prezentului Contract se completează cu dispoziţiile Regulamentului intern cu privire la implicarea voluntarilor în instituţia gazdă.

Art. 26. Prezentul Contract s-a încheiat într-un număr de 2 (două) exemplare, fiecare avînd aceeaşi valoare juridică.

SEMNĂTURILE PĂRŢILOR:
VOLUNTAR ______________________

În calitate de părinte/tutore al copilului accept ca el să activeze în calitate de voluntar(ă) în cadrul instituţiei gazdă în timpul său liber şi după programul obligatoriu de studii.

REPREZENTANT LEGAL (PĂRINTE, TUTORE) ______

REPREZENTANT INSTITUŢIA GAZDĂ ______________

L.Ş.

Avocatul dvs. la domiciliu

La întrebări răspunde juristul Vitalie MODRÎNGĂ

În baza Hotărîrii Judecătoriei Rîşcani, mun. Chişinău, o persoană a fost radiată de la evidenţă odată cu constatarea faptului pierderii de către aceasta a dreptului de folosinţă a încăperii de locuit. Hotărîrea respectivă, devenind irevocabilă, a fost executată. Ulterior, prin Decizia Colegiului civil al Curţii de Apel Chişinău şi Încheierea Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie, a fost anulată Hotarîrea Judecătoriei Rîşcani, mun. Chişinău.

Petiţionara s-a adresat cu o cerere la SEDP, sect. Rîşcani, mun. Chişinău, în care solicită restabilirea vizei de înregistrare din momentul în care a fost radiată. SEDP, sect. Rîşcani, mun. Chişinău, examinînd petiţia şi legislaţia în vigoare, consideră că nu e posibil să fie efectuată înregistrarea pe motiv că în actele instanţelor de judecată, de anulare a hotărîrii primei instanţe, nu este stipulată cerinţa referitoare la întoarcerea executării.

Din considerentele menţionate mai sus, rugăm să vă expuneţi referitor la faptul dacă poate SEDP să respecte cerinţele petiţionarei în lipsa actului de judecată privind întoarcerea executării.

Secţia Evidenţă şi Documentare a Populaţiei, sect. Rîşcani, mun. Chişinău

Pentru soluţionarea cazului dat, urmează să vă călăuziţi, aducînd la cunoştinţa petiţionarei, de prevederile art.159 ale Codului de executare, despre care menţionaţi în scrisoare, în special alineatul (2) al acestuia, ce prevede că: „În cazul în care instanţa de apel sau de recurs nu a dispus întoarcerea executării, pîrîtul poate înainta o acţiune în condiţiile art.158 din prezentul cod”.

Stimaţi cititori!

Redacţia va răspunde la întrebările Dvs. numai la prezentarea acestui cupon.

Întrebarea trebuie formulată clar şi cît mai concis, pe o foaie aparte.

Decupaţi cuponul şi, împreună cu întrebarea Dvs, trimiteţi-l pe adresa: Chişinău, 2009, str. A. Mateevici nr. 60, bir. 222.

Cupon DREPTUL

Numele, prenumele:

Adresa:

(martie 2014, nr. 12(511))

Citaţii în judecată

Judecătoria Centru mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Zotova Tamara, pentru data de 17 aprilie 2014, ora 13.00, la şedinţa de judecată (mun. Chişinău, bdul Ştefan cel Mare, nr. 73, bir. 230) unde va avea loc examinarea cererii înaintată de ÎMGFL-10 către: Malai Raisa, Malai Ion, Zotova Tamara, intervenient accesoriu SA „Termocom" privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător V. Orîndaş

***

Judecătoria Centru mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Smirnova Irina, pentru data de 2 iunie 2014, ora 9.00, la şedinţa de judecată (str. Bulgară nr. 43, bir. 46) unde va avea loc examinarea cauzei civile la acţiunea: Smirnov Vladislav, Smirnova Ecaterina către Smirnova Irina privind partajarea averii.

Judecător V. Efros

***

Judecătoria Buiucani mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Guţu Ion, domiciliat: mun. Chişinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, nr. 11, apt. 35, pentru data de 15 aprilie 2014, ora 9.30, la şedinţa de judecată (str. M. Viteazul, nr. 2, bir. 505) în calitate de pîrît la cererea depusă de Gamurari Boris privind încasarea împrumutului.

Judecător Galina Moscalciuc

***

Judecătoria Rîşcani mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Stericenco Ivan, cu domiciliul: mun. Chişinău, str. Bogdan Petriceicu Haşdeu, nr. 22, pentru data de 18 aprilie 2014, ora 9.00, la şedinţa de judecată (str. Kiev nr. 3, bir. 33), în calitate de pîrît, unde va avea loc examinarea cererii de chemare în judecată depusă de Istrate Iaroslav privind rectificarea intambulărilor.

Judecător Liudmila Holeviţcaia

***

Judecătoria Rîşcani mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Enachi Igor, domiciliat: str. Calea Orheiului, nr. 107, apt. 12, mun. Chişinău, pentru data de 8 mai 2014, ora 15.30, la şedinţa de judecată (str. Kiev nr. 3, bir. 7) unde va avea loc examinarea cauzei civile la acţiunea cet. Volscaia Eugenia privind decăderea din drepturile părinteşti.

Judecător Serghei Papuha

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Marga Eduard, c/p 0981906213478, domiciliat: mun. Chişinău, str. Belgrad, nr. 19/3, apt. 69, pentru data de 15 aprilie 2014, ora 8.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 27), în calitate de pîrît, în cauza civilă la acţiunea lui Grosu Vitalie privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Luiza Gafton

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Diomin Artiom, pentru data de 15 aprilie 2014, ora 8.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 12), în calitate de pîrît, unde va avea loc examinarea cauzei civile la acţiunea cet. Diomina Irina privind încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Viorica Mihaila

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet-lor: Gnatenco Olga, Gnatenco Igor, Gnatenco Tatiana, pentru data de 17 aprilie 2014, ora 11.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 1 „A") unde va avea loc examinarea cauzei civile la acţiunea înaintată de APLP-53/397 privind încasarea datoriei.

Judecător Nicolae Şova

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Ţurcanu Mihail, cu ultimul domiciliu cunoscut: mun. Chişinău, str. N. Titulescu, nr. 2, apt. 80, pentru data de 23 aprilie 2014, ora 8.45, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 20) unde va avea loc examinarea cauzei civile la cererea cet. Ţurcanu Angela privind desfacerea căsătoriei.

Judecător Maria Ghervas

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Păun Lidia, pentru data de 23 aprilie 2014, ora 16.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski, nr. 13, bir. 25) unde va avea loc examinarea cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Creţu Valeriu privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Stelian Teleucă

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet-lor: Dubinina Maria, Dubinina Agrepina, pentru data de 13 mai 2014, ora 11.00, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 18), în calitate de pîrîţi, la cererea APLP-51/400, intervenient SA „Termocom" privind încasarea datoriei.

Judecător Ecaterina Silivestru

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Tofan Iurii, pentru data de 13 mai 2014, ora 11.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 18), în calitate de pîrît, la cererea APLP-51/397, intervenient SA „Termocom" privind încasarea datoriei.

Judecător Ecaterina Silivestru

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Zbanţ Victor, pentru data de 14 mai 2014, ora 10.00, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 18), în calitate de pîrît, la cererea cet. Luca Svetlana, la acţiunile executorului judecătoresc Ciobanu Ruslan privind anularea încheierii nr. 060-341r/13, din 04.09.2013.

Judecător Ecaterina Silivestru

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea reprezentantului Cerempui Andrei, pentru data de 20 mai 2014, ora 14.40, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 9), în calitate de pîrît în cauza civilă intentată de Tofan Vasili.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător V. Stratan

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Chirilov Iurii, pentru data de 29 mai 2014, ora 10.00, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski, nr. 13, bir. 25) unde va avea loc examinarea cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Chirilova Anjela privind desfacerea căsătoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Stelian Teleucă

***

Judecătoria Ciocana mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Şpac Alexandru, pentru data de 23 aprilie 2014, ora 9.00, la şedinţa de judecată (str. M. Sadoveanu nr. 24/1, bir. 307), în calitate de pîrît în cauza civilă la acţiunea lui Soltan Valeriu privind încasarea datoriei.

Judecător Ina Dutca

***

Judecătoria Ciocana mun. Chişinău, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Nicolaev Constantin, domiciliat: satul Congaz, Comrat, pentru data de 29 aprilie 2014, ora 8.45, la şedinţa de judecată (str. M. Sadoveanu nr. 24/1, bir. 309) unde va avea loc examinarea cauzei civile intentată de SAR „Donaris Group" SA privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Ion Bulhac

***

Judecătoria Orhei solicită prezentarea cet. Graur Leonid, cu ultimul domiciliu: satul Ivancea, Orhei, pentru data de 22 aprilie 2014, ora 10.20, la şedinţa de judecată (Orhei, str. V. Mahu nr. 135, et. 2), în calitate de pîrît la acţiunea înaintată de Graur Adriana privind încasarea pensiei de întreţinere.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Veronica Cupcea

***

Judecătoria Orhei, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Rău Andrei Constantin, pentru data de 6 mai 2014, ora 11.00, la şedinţa de judecată (Orhei, str. V. Mahu nr. 135, et.2), în calitate de pîrît la cererea depusă de Rău Emilia privind desfacerea căsătoriei şi stabilirea domiciliului copiilor minori.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Ecaterina Buzu

***

Judecătoria Botanica mun. Chişinău solicită prezentarea cet. Bîrsa Galina, pentru data de 5 mai 2014, ora 9.30, la şedinţa de judecată (str. N. Zelinski nr. 13, bir. 12) în calitate de pîrît, unde va avea loc examinarea cauzei civile la acţiunea lui Bîrsa Vlad privind desfacerea căsătoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Viorica Mihaila

***

Judecătoria Străşeni, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Corpocean Dumitru, a.n. 17.04.1985, cu ultimul domiciliu: satul Tătăreşti, Străşeni, pentru data de 15 aprilie 2014, ora 14.30, la şedinţa de judecată (or. Străşeni, str. Ştefan cel Mare, nr. 98, bir. 7) în cauza civilă nr. 2-243/14, la acţiunea lui Mihailov Nicolai privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Igor Chiroşca

***

Judecătoria Făleşti, în conformitate cu art.108 CPC al RM, solicită prezentarea cet. Roşca Andrei Veaceslav, a.n. 19.11.1984, cu ultimul domiciliu cunoscut: satul Răuţel, Făleşti, pentru data de 30 aprilie 2014, ora 14.00, la şedinţa de judecată (or. Făleşti, str. 1 Mai, nr. 14, bir. 4) intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Mîţu Serghei privind încasarea datoriei.

Prezenţa este obligatorie. În caz de neprezentare, cauza va fi examinată în lipsa părţii absente.

Judecător Lilia Trocin

ANUNŢ

Se declară pierdut originalul certificatului de căsătorie dintre Fonari Cristina şi Fonari Nicolai, eliberat de Primăria Cupcui, raionul Leova, la 25.03.2009 şi înregistrat cu nr. 2.

Fonari Cristina

ANUNŢ

Executorul judecătoresc Olga Zaharescu anunţă pentru data de 28 martie 2014 desfăşurarea licitaţiei publice de vînzare a bunului imobil cu nr. cadastral 010031214501187, situat în mun. Chişinău, str. Alecu Russo, nr. 24, apt. 35 „A", ce aparţine cu drept de proprietate cet. Pavlova (Nascova) Nadejda, la preţul iniţial de 229 600 lei.

Doritorii de a participa la licitaţia publică vor depune preventiv cererea de participare pînă pe data de 11 aprilie 2014 la contul de depozit al executorului judecătoresc Olga Zaharescu, cod fiscal – 20010309096, cont curent special – 225173673, în BC „Moldincombank", filiala Kiev, c/b MOLDMD2X336, cu achitarea acontului în mărime de 5% din preţul iniţial al bunului şi a taxei de participare în mărime de 3 u/c.

Licitaţia v-a avea loc pe data de 11 aprilie 2014, la ora 10.00, pe adresa: mun. Chişinău, str. Kiev, nr. 6/1.

Relaţii la telefoanele: 069631220; 0(22) 44-29-31.

Executor judecătoresc Olga Zaharescu

ANUNŢ

Prin prezentul, executorul judecătoresc Anatolie Bănărescu, deţinînd dosarul de executare nr. 056-391/2014, din 19.02.2014, intentat întru executarea documentului executoriu nr. 2-17/2013, emis de Judecătoria Centru mun. Chişinău la 02.05.2013 privind evacuarea SRL „Monarch Developments", c/f – 1002600019081, din încăperea spaţiului comercial – oficiu cu suprafaţa totală de 50 metri pătraţi, amplasat la nivelul – 6.600 al blocului locativ: lit. „A" din str. Anestiadi, nr. 3, mun. Chişinău, citează pentru data de 7 aprilie 2014, ora 10.00, debitorul SRL „Monarch Developments", c/f – 1002600019081, pe adresa: mun. Chişinău, bdul Ştefan cel Mare şi Sfînt, nr. 73, et. 3, bir. 336, pentru a lua cunoştinţă de materialele dosarului nominalizat şi executarea acestuia conform art.44 CE al RM şi art.120 al Constituţiei RM.

Executor judecătoresc Anatolie Bănărescu

ÎN ATENŢIA CITITORILOR!

Săptămînalul juridic „Dreptul" publică „Citaţii în judecată" din toate raioanele republicii. Pentru aceasta nu este nevoie să vă deplasaţi la Chişinău. E de ajuns să expediaţi prin tel/fax (nr. 577690) copia dispoziţiei de plată şi citaţia propriu-zisă, astfel economisind sume importante pentru transport. „Dreptul" poate fi procurat în oficiile „Poşta Moldovei" sau la redacţie.

Date bancare: c/d 222472202641
BC Banca Socială. BIC: BSOCMD 2x722, cod 280101722, c/f 37934018.
Publicaţia periodică **„DREPTUL"**

CONDOLEANŢE

Consiliul Superior al Magistraturii exprimă profunde condoleanţe familiei Platon, în legătură cu trecerea în eternitate a regretatului **Ion Platon**, ex-judecător la Curtea Supremă de Justiţie.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Preşedintele interimar al Consiliului Superior al Magistraturii Dumitru Visternicean

Aniversări

Recent, şi-au aniversat ziua de naştere: **Angelica Munteanu**, master în drept, lector universitar, USPEE „Constantin Stere"; **Pavel Midrigan**, doctor în drept, conferenţiar universitar, USPEE „Constantin Stere"; **Victoria Hîncu**, master în drept, lector universitar, Facultatea de Drept, USM; **Gheorghe Chibac**, doctor în drept, profesor universitar, şef, Catedra Drept Civil, Facultatea de Drept, USM; **Ion Guceac**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, USM; **Alexandru Cuzneţov**, doctor în drept, conferenţiar universitar, Facultatea de Drept, USM; **Igor Zaporojan**, doctor în drept, conferenţiar universitar, Facultatea de Drept, USM; **Ghenadie Fortuna**, doctor în drept, lector superior universitar, Facultatea de Drept, USM; **Octavian Ciobanu**, master în drept, lector universitar, Facultatea de Drept, USM; **Mihai Cotorobai**, lector superior, Facultatea de Drept, USM; **Viorica Puica**, judecător, Botanica; **Ruslana Burdeniuc**, judecător, CA Bălţi; **Ana Cucerescu**, judecător, Bălţi; **Mihai Antonov**, vicepreşedintele CA Bender; **Grigore Şişcanu**, preşedintele Judecătoriei Nisporeni; **Ghenadie Purici**, judecător, Soroca; **Sergiu Furdui**, judecător, CA Chişinău; **Petru Triboi**, judecător, Nisporeni; **Mihail Moraru**, judecător, Ungheni; **Valeriu Ghedreuţan**, judecător, Drochia; **Serghei Gubenco**, preşedintele Judecătoriei Comrat; **Anatolie Galben**, judecător, Rîşcani, municipiul Chişinău.

Mult stimaţi omagiaţi, este o onoare pentru noi să vă adresăm sincere şi calde urări de sănătate. Apreciem strădiunţa, devotamentul, abnegaţia, responsabilitatea cu care vă îndepliniţi obligaţiile, întru bunăstarea societăţii noastre.

Vă dorim să aveţi parte, de acum încolo, doar de împliniri şi realizări care să vă întregească deplin fericirea.

La Mulţi Ani!

membrii Consiliului de administraţie
al Uniunii Juriştilor,
Echipa *Dreptul*
şi *Revista Naţională de Drept*

Echipa redacţiei Vă adresează un Apel de unire şi sprijin. Vă sîntem recunoscători că sînteţi abonaţii noştri şi susţineţi ziarul. Noi avem nevoie de acest ajutor şi vom rămîne alături de Dvs.

„Regula celor cinci secunde"

„Regula celor cinci secunde" există cu adevărat şi poate fi aplicată, întrucît alimentele scăpate pe jos pot fi mîncate fără riscuri deosebite pentru sănătate, mai ales dacă este vorba de felii de pîine prăjită, potrivit unui studiu realizat de cercetătorii de la Universitatea Aston din Marea Britanie.

Mai mulţi experţi în microbiologie au dorit să testeze „regula celor cinci secunde" şi să vadă dacă această teorie se aplică tuturor alimentelor scăpate pe jos.

În mod surprinzător, cercetătorii au descoperit că este mai puţin probabil ca bacteriile să se lipească de alimentele scăpate pe suprafeţe mochetate şi că alimentele umede, precum pastele şi dulciurile, sînt acelea în cazul cărora se aplică cel mai bine „regula celor cinci secunde".

Aceştia au monitorizat transferul unei bacterii comune - Escherichia coli (E. coli) şi al bacteriei Staphylococcus aureus (S. aureus) de la suprafeţe de interior (mochetate, laminate şi acoperite cu gresie) pe diverse tipuri de produse alimentare.

Alimentele testate au inclus bucăţi de pîine prăjită, paste, biscuiţi şi dulciuri lipicioase, care au fost lăsate pe podea între 3 şi 30 de secunde.

Studiul a confirmat faptul că timpul este un factor semnificativ pentru transferul bacteriilor de pe podea pe alimente, însă tipul pardoselei este factorul decisiv.

Suprafeţele carpetate sînt acelea care permit cel mai puţin transferul de bacterii, în orice perioadă de timp, fiind cazul pentru toate cele patru tipuri de produse alimentare testate.

Pîinea prăjită este alimentul care prezintă cel mai mic risc de a „aduna" bacterii de pe orice tip de suprafaţă, însă doar dacă este uscată. Pîinea prăjită cu unt sau dulceaţă creşte riscul de a atrage microbi. Alimentele umede, precum pastele şi dulciurile, pot fi ridicate de pe jos într-un interval de 5 secunde fără să contracteze bacterii, însă, dincolo de această perioadă, riscul de infectare creşte considerabil.

Suprafeţele laminate şi cele acoperite cu gresie sînt cele mai „rele" tipuri de pardosele, întrucît transferă cele mai multe bacterii pe alimente.

Cercetătorii de la Universitatea Aston au făcut un alt studiu pentru a identifica numărul persoanelor care respectă „regula celor cinci secunde". Rezultatele au arătat că 87% dintre persoanele intervievate au spus că ar mînca alimente scăpate pe jos sau că au făcut deja acest lucru în trecut.

Mai mult de jumătate (55%) erau femei şi 81% dintre ele au spus că respectă „regula celor cinci secunde".

Cum este afectat organismul atunci cînd te desparţi de o persoană iubită

Ai grijă să nu faci cancer, infarct, astm, să nu ţi se rupă oasele şi să nu cheleşti! Acesta este teribilul preţ pe care îl plăteşte corpul tău, dacă te desparţi de persoana iubită. Cercetătorii trag semnal de alarmă.

Chiar se poate muri de inimă rea! Un studiu de ultimă oră a arătat că pierderea persoanei iubite slăbeşte sistemul imunitar al organismului, făcîndu-l vulnerabil la multe boli. Medicii îl numesc sindromul „inimii frînte". Iată de ce poţi suferi:

Pierderea părului. La numai cîteva săptămîni după pierderea persoanei iubite, femeile pierd părul într-o măsură alarmantă. Vestea bună este că, în şase luni, organismul se vindecă singur.

Răceală şi gripă. Supărarea slăbeşte sistemul imunitar, făcîndu-l vulnerabil la răceli, gripă, dureri de gît şi de stomac. Vinovat este cortizolul care se secretă cînd sîntem stresaţi pentru a ne pregăti să trecem printr-un pericol. Secretarea cortizolului slăbeşte sistemul imunitar.

Dureri de cap. Durerile de cap cauzate de stres pot să apară după o despărţire. Cauzele nu sînt cunoscute cu certitudine, dar se pare că sînt legate de contractarea muşchilor la supărare.

Astm. Orice eveniment stresant poate duce la astm. De vină este faptul că despărţirea de persoana iubită ruinează sistemul imunitar.

Tensiune mărită. Tensiunea creşte în primele săptămîni după piererea persoanei iubite. Acest lucru se întîmplă din cauza hormonilor de stres eliberaţi în sistemul circulator care fac ca inima să bată mai repede.

Boli ale intestinelor. Multă lume suferă de colite, ulcere, boli inflamatorii ale intestinelor. Stresul cauzat de pierderea persoanei iubite pot face ca aceste boli să se agraveze sau să apară, în caz că nu existau, avertizează cercetătorii.

Cancer. Sistemul imunitar nu luptă numai cu bacteriile rele şi virusurile. De asemenea, ne apără de cancer. Însă, cantităţile mari de cortizol secretate în urma unei pierderi grele poate slăbi sistemul imunitar.

Pierderea persoanei iubite poate creşte riscul de diabet de tip 2, boală care, de obicei, apare la vîrstă mijlocie. Nivelul mare de cortizol afectează celulele pancreasului care produce insulină.

Caleidoscop

Moldova, printre ţările cu cei mai zîmbăreţi locuitori

Moldova este printre ţările cu cei mai zîmbăreţi locuitori. Asta reiese dintr-un clasament inedit, efectuat de ghidul digital de turism Jetpac. În acest context, au fost studiate peste un milion de poze „selfie", realizate în 6000 de oraşe din întreaga lume.

Fericirea poate fi analizată şi în baza fotografiilor postate pe platforma online Instagram. Pe primele locuri în topul ţărilor în care oamenii zîmbesc cel mai mult în poze „selfie", autoportret fotografic realizat cu telefonul mobil, se află statele din America Latină. Brazilia este prima în top, fiind urmată de Nicaragua şi Columbia. Clasamentul este completat de Bolivia, Costa Rica, Honduras şi Venezuela. Ţara noastră este a 16-a în listă, iar România şi Ucraina sînt pe poziţiile 19, şi respectiv 36. Pe ultimul loc în clasament se află Japonia, care s-a situat pe treapta 124, după Kuweit şi Coreea de Sud.

Fiecare fotografie analizată a primit un „scor al zîmbetului", între 0 - 100 puncte. Astfel, a fost stabilit un indicator al fericirii pentru ţările din care proveneau persoanele din respectivele imagini.

Cum ne influenţează culorile starea de spirit şi ce simţim cînd vedem un obiect galben

Cercetătorii americani au studiat modul în care culorile folosite de cele mai populare logo-uri ale companiilor influenţează starea de spirit a consumatorului.

Astfel, clienţii îşi fac o primă impresie despre un produs în doar 90 de secunde, în funcţie de culoarea acestuia. În general, bărbaţii preferă culorile roşu, portocaliu şi galben, iar femeile albastru, verde şi roz, spun cercetătorii.

Cele mai cunoscute logo-uri ale companiilor sînt asociate cu anumite culori, care provoacă o reacţie specifică. Spre exemplu, roşu sugerează pasiune, galben energie şi bucurie, iar roz dragoste şi feminitate.

Caz extrem în Columbia! Un copil de doar opt luni cîntăreşte 20 de kilograme

Viaţa unui copil de doar opt luni, din Columbia, a fost pusă în pericol din cauza ignoranţei părinţilor săi. Băieţelul suferă de obezitate şi cîntăreşte aproape 20 de kilograme, greutatea normală pentru un copil de şase ani.

Santiago Mendoza este predispus la mai multe complicaţii medicale şi chiar a fost internat de cîteva ori. O fundaţie de caritate a intervenit, iar copilul a fost transportat cu avionul la un spital din Bogota, unde medicii l-au pus la dietă. Specialiştii spun că, fără un tratament adecvat, Santiago s-ar putea îmbolnăvi de diabet şi ar putea avea probleme severe cu articulaţiile şi hipertensiunea arterială.

Adresa redacţiei: MD 2009, Chişinău, str. A. Mateevici, 60, bir. 222. Pentru vizitatori: intrarea din str. Bănulescu-Bodoni, 2. Tel.: 57-77-52. Fax: 57-76-90.

DREPTUL · Date bancare: c/d 222472202641. BC Banca Socială. BIC:BSOCMD 2x722. c/f 37934018.

Punctul de vedere al autorilor materialelor publicate nu reflectă neapărat opinia redacţiei.

Redacţia nu corespondează cu cititorii, materialele autorilor nu se recenzează şi nu se restituie.

Tiparul executat la tipografia USM. Indice – 21596

Tiraj 4600
Com. 43/14